

MODUL DE APLICARE A LEGILOR ȘI PRINCIPIILOR
LUPTEI ARMATE ÎN MANAGEMENTUL ACȚIUNILOR
MILITARE DESFĂȘURATE DE ROMÂNIA
ÎN EPOCA GLOBALIZĂRII

Gl.lt. (r) prof.univ.dr. Marin ILIE
Av.dr. Gheorghe ION
Lect.univ.drd. Ana Mona ILIE

The laws and principles of the armed conflicts have different applications in the new conditions of the military operational theaters, their management being an essential duty of commanders. These laws and principles have a stable character, but their application mode is determined by concrete situations being an art of those who lead the battle.

The frequent connections with professor Begarie's opinions are the consequence of the hot debates during his conferences in Romania.

The relations between laws and principles offer the image of modern operation theaters complex, and they are present in our troops' actions within multi-national missions.

Deși titlul de mai sus ar sugera că alunecăm în zona teoriei științei militare, ne vom strădui să evităm capcana și să analizăm concret modul cum se reflectă legile și principiile luptei armate în documentele elaborate de conducerea Armatei României și cum s-au aplicat în acțiunile militare desfășurate de trupele noastre aflate în misiuni în cele mai fierbinți zone ale globului: Irak, Afganistan, Serbia (Kosovo), Bosnia Herțegovina etc.

Scepticii au adus de fiecare dată în discuție pericolul la care ne expunem prin reducerea efectivelor, neînțelegând că numărul mai mic era suplinit de flexibilitate, mobilitate, înzestrare și obiectivele de îndeplinit. Este de notorietate că suntem în perioada când obiectivele strategice se îndeplinesc cu unități și subunități, deci cu entități tactice.

Globalizarea, în general, presupune și globalizarea riscurilor și amenințărilor în relația noastră împreună cu aliații sau cu țările care compun anumite coaliții.

Am făcut aceste considerații pentru a sugera că legea concordanței între scopuri, forțe și mijloace rămâne în drepturile ei, dar aplicarea se face în

noi condiții atunci când mijloacele se perfecționează continuu, capacitatea de acțiune a forțelor este mai mare și mai rapidă, iar cantitatea de forțe necesare atingerii unor obiective, inclusiv strategice, se diminuează.

Nici problemele fundamentale ale conducerii nu se modifică, știindu-se de la Sun Tzu că: “În general a comanda mulți oameni e același lucru cu a comanda câțiva. E o problemă de organizare”.¹

Marele strateg chinez anticipa sporirea excepțională a rolului conducerii pe care el la vremea respectivă o numea organizare.

Una dintre legile fundamentale, respectiv cea a raportului de forțe, se manifestă în deplina ei dimensiune, cu specificația că numărul în sine nu mai este prevalent, ci alte elemente care țin de calitate, de realizarea sinergiei. Este celebră judecata de valoare a lui Napoleon Bonaparte privitoare la soldații francezi și mameluci, pornindu-se de la realitatea că totdeauna un mameluc “bătea” un soldat francez, după cum fără excepție 1500 de mameluci erau învinși de 1500 de francezi, pentru că interveneau elementele calitative ale unităților marelui comandant de oști, legate de conducere, tactică, armonizare, care realizau deplina punere în valoare a puterii de luptă.

Preocupări foarte intense privitoare la legea raportului de forțe au existat și în anii din urmă (ultima parte a secolului trecut și începutul celui de-al XXI-lea) atât în lume, cât și în România.

Profesorul francez, Hervé Couteau-Bégarie, sublinia: ”Dacă există un element determinant, el este, în ultimă instanță, raportul de forțe și nu terenul sau spațiul însuși, chiar dacă este fortificat. Despre acest lucru, Napoleon a spus: “La fel ca tunurile, amplasamentele nu sunt decât arme ce nu pot să-și îndeplinească singure obiectivul, ele reclamând o bună întrebuințare și mânăuire”. Foch, cu vigoarea sa obișnuită, a enunțat o maximă cu valoare de lege: “Toate terenurile pot fi trecute, dacă nu sunt apărate cu lovituri (focuri) de pușcă, adică de oameni”.²

Desigur de-a lungul timpului legea și modul ei de aplicare s-au mai nuanțat. Este deosebit de interesant punctul de vedere al specialistului militar Vasile Soare: Yasotay, un celebru conducător de oști mongol din perioada de înflorire a Marelui Imperiu, afirma că “atunci când apare un moment de criză, doar 40 de oameni bine aleși pot zgudui lumea”. Cuvintele sale, foarte des citate, reprezintă de fapt esența utilității strategice a forțelor pentru operații speciale (forțele speciale). Această utilitate se regăsește, în fapt, în două calități: economia de forțe și gama foarte mare de procedee de luptă, adesea neconvenționale, ce pot fi întrebuințate pentru îndeplinirea unor misiuni a căror importanță se va situa, cel mai adesea, la nivel strategic”.³

¹ Sun Tzu, *Arta Războiului*, Editura Antet XX Press, p.35.

² Hervé Couteau-Bégarie, *Traite de strategie*, Editura Economica, Paris, 1999.

³ Vasile Soare, *Forțele speciale. Comandouri aeropurtate în acțiune*, Editura Ziua, București, 2002, p.16.

Dacă ar fi să facem un mic comentariu am spune că pentru a schimba (mai mult decât a zgudui) lumea este nevoie chiar de mai puțin (a se vedea 11 septembrie 2001). Așa se face că la fel lui Sun Tzu, conducătorul Yasotay este mai actual astăzi decât acum 500 de ani când a trăit și a emis judecata sa.

Aplicarea în sine a legii raportului de forțe, în condițiile globalizării militare în care România este parte, nu rezolvă exhaustiv problema. Legea ne pune în fața alternativei la succes, care este insuccesul sau invers. Măiestria este a celui care o aplică. În acest sens se consideră că: “În lupta armată legea raportului de forțe ne pune în posesia elementelor care justifică succesul sau insuccesul în lupte și operații”.⁴

Am analizat două dintre legile luptei armate și astfel s-ar putea detalia toate cele sistematizate în Doctrina Operațiilor Forțelor Terestre: “Operațiile Forțelor Terestre se execută pe baza și cu respectarea următoarelor legi ale luptei armate:

- a) concordanța dintre scopuri, forțe și mijloace;
- b) raportul de forțe;
- c) dependența doctrinei, operațiilor, tacticilor, tehnicilor și procedurilor de nivelul dezvoltării armamentului și tehnicii de luptă;
- d) unitatea acțiunilor;
- e) amploarea crescândă a operațiilor specifice luptei armate;
- f) finalitatea ofensivei pentru obținerea victoriei finale”.⁵

La fel se întâmplă și cu principiile la fel de bine surprinse de același F.T.1: “Principiile aplicate în operațiile Forțelor Terestre sunt precizarea scopurilor (definirea clară a obiectivelor); unitatea și continuitatea operațiilor; libertatea de acțiune; flexibilitatea; concentrarea efortului; întrebuintarea economică a forțelor și mijloacelor; realizarea surprinderii; evitarea surprinderii; organizarea și executarea oportună a manevrei; realizarea și menținerea rezervei de forțe și mijloace; cooperarea; siguranța și protecția; simplitatea planurilor și a ordinilor; menținerea unui moral ridicat; sprijinul logistic”.⁶

Unii specialiști militari români insistă pe caracterul stabil al legilor luptei armate subliniind ca: “Teoreticienii de o mare anvergură au apreciat caracterul stabil al legilor generale ale războiului (implicit ale luptei armate ca parte esențială a războiului) și al celor particulare ale luptei armate, făcând însă, aproape fără excepție, precizarea că ele pot înregistra unele modificări atunci când parametrii la care se raportează războiul își modifică fizionomia. Este cu atât mai valabilă aprecierea anterioară când ne referim la principiile luptei armate”.⁷ Simțim nevoia să subliniem modernitatea și conectarea

⁴ Ilie Marin, *Reflectarea legilor și principiilor luptei armate în conducerea strategică a forțelor*, Editura Militară, București, 1997, p.40.

⁵ *Doctrina Operațiilor Forțelor Terestre*, București, 2004, p.19, art. 0-114.

⁶ *Doctrina Operațiilor Forțelor Terestre*, București, 2004, p.19, art. 0-115 (3).

⁷ Ilie Marin, *op.cit.* p.12.

preocupărilor din Armata României la concepții situate la vârful cercetării științifice în problemele moderne ale păcii și războiului, și în primul rând cele privitoare la strategii și modul de abordare a spațiului într-o lume globalizată (ne amintim de manevrele intercontinentale executate de S.U.A. pentru declanșarea acțiunilor din martie 2003 din Irak). Aducem ca o dovadă în acest sens “La leçon de la géostratégie” a lui Hervé Coutou-Bégarie:

“Redescoperirea importanței dimensiunii spațiale este, cu siguranță, salutară, după excesele strategiei nucleare, care crezuse, puțin prea repede, în suprimarea distanțelor de către fuzee, rachete și ceea ce înseamnă războiul tehnicist, prin care se sperase în înlăturarea constrângerilor legate de mediu. Acesta își face simțită acțiunea întotdeauna, cu aceeași forță. Diferitele componente pot să se combine de o manieră foarte diversă, într-o infinitate de variante, potrivit tipului de război. Topostrategia va fi primordială în războiul de poziții. Fiziostrategia va fi determinantă în războiul de mișcare. Aceasta înseamnă că mediul nu trebuie apreciat într-o manieră statică, ci, întotdeauna, în funcție de mijloacele disponibile și țelurile urmărite.

Geostrategia distinge mai puține puncte strategice imuabile (chiar dacă acestea există, datorită unei geografii care le impune, dacă ne gândim doar la cele petrecute la Khaibar), decât centrele de gravitate care se deplasează cu puterea.

Geostrategia nu reprezintă negarea geografiei militare, ci extensia ei. Aprecierea influenței mediului a evoluat, în funcție de lărgirea sferei de cuprindere și transformările ce au avut loc în strategia însăși”⁸.

Și ca un argument în plus privind relația noastră directă cu concepții de ultimă oră din țări membre ale NATO vom mai aduce în atenție încă o opinie a lui Bégarie: “Strategia contemporană: strategie a marilor spații cu diluția fronturilor, din cauza avionului și a resbelului revoluționar și a dilatării lor la scară continentală, chiar mondială, din cauza revoluției transporturilor; strategie integrată în care elementul terestru și elementul marin, mult timp disociate, sunt de acum înainte în interacțiune constantă deși cauza intervenției unui al treilea element, aerul și a dezvoltării mijloacelor amfibii”⁹.

Pornind de la considerațiile de mai sus, putem vorbi de o nouă abordare a războiului dus de România în condițiile globalizării.

Este meritul incontestabil al teoreticienilor militari români care au sesizat operativ modificările surprinse de noua poziție a României, imediat după Revoluția din Decembrie 1989 și mai ales după 1994 (anul PfP) și în mod cu totul deosebit după 29.03.2004, data admiterii noastre în NATO, modificările în peisajul politico-militar zonal, regional și mondial și consecințele acestora asupra noilor abordări ale fenomenului război, precum și ale modului de concepere și desfășurare a acțiunilor militare în noile condiții.

⁸ Hervé Couteau-Bégarie, *op.cit.*, p.749.

⁹ Hervé Couteau-Bégarie, *Breviar de strategie*, Editura Sitech, Craiova, 2002, p.63.

Un prim aspect asupra căruia s-au oprit a fost acela al globalizării conceptelor cu care sunt vehiculate în NATO și în lume în general. În acest sens, este expresivă părerea profesorului Bégarie de la Sorbona: “Putem observa o tendință generală spre globalizarea conceptelor, ea însăși decurgând din interdependența problemelor: securitatea nu mai este militară, este globală (securitatea umană a Națiunilor Unite) și trebuie să ia în considerare toate felurile de amenințări, inclusiv cele la adresa mediului înconjurător sau rezultând din discriminări (Buzan, David).

Globalizarea conceptului de strategie se lovește de obiecții teoretice și practice. În plan teoretic, conceptul de strategie se află pus în serviciul unor domenii de acțiune care nu au nici o logică în comun. Există o strategie politică, o strategie economică, o strategie de întreprindere... În plan practic această globalizare merge contra sensului comun eliminând politica, ea regăsindu-se trimisă în sfera scopurilor ultime pe când ea înțelege să fie în acțiune”.¹⁰

Grija însă pentru a păstra limitele între care se manifestă conceptele nu a fost abandonată, ci din contră. Se sesizează o veritabilă vânatoare de termeni din domeniul științei militare de către domenii mai puțin sau deloc legate de cel militar. Folosirea excesivă a anumitor termeni îi golește de conținutul lor fundamental, expunându-i pericolului de a fi erodați (așa cum este uzitarea nepermis de frecventă a cuvântului strategie inclusiv în zone aflate mult sub gradul de complexitate al celei militare).

Această situație i-a determinat pe teoreticieni, dar și pe practicieni să fie mult mai atenți în a-și conserva conceptele care sunt specifice armatei, luptei și războiului.

Credem că profesorul Bégarie a reușit o convingătoare pledoarie în forma aspectelor analizate: “Este necesar să se regăsească esența strategiei: așa cum economia este caracterizată de căutarea bogăției, politica de căutarea binelui comun, strategia trebuie să continue să se bazeze pe conflictul violent, riscând altfel să fie aplicată la orice”.¹¹

Pe de altă parte, aceiași teoreticieni constatând tendința către globalizare nu pot să nu sesizeze că există tendința adaptării culturii militare la noile evoluții.

Profesorul francez citat mai sus arată că: “Arta resbelului nu se lasă redusă la un catalog fixat odată pentru totdeauna, se adaptează în permanență schimburilor mijloacelor sau culturilor”.¹²

O altă problemă fundamentală abordată frecvent este aceea a conducerii în cadrul Alianței, raportul între național și internațional, gradul de implicare a politicului, limitele de manifestare ale strategiei și strategului etc.

¹⁰ Hervé Couteau-Bégarie, *op.cit.*, p.12.

¹¹ Hervé Couteau-Bégarie, *op.cit.*, Editura Sitech, Craiova, 2002, p.13.

¹² Hervé Couteau-Bégarie, *op.cit.* p.32.

Experiența războiului, inclusiv cel de alianță sau coaliție a demonstrat că fericit este cazul când sunt combinate și nu exclusiv în dreptul unui singur for (politic sau militar).

Formularea concisă a profesorului Bégarie este consistentă și convingătoare: “Cel puțin în perioada contemporană, formula cea mai eficace pare a fi dualismul puterii politice și al autorității militare (Bismark și Moltke, Ho Și Min și Giap).

Confuzia conducerilor civile și militare a fost la originea unor grave erori, prin ignorarea tehnicii militare (Churchill) sau prin ignorarea complexității politice (Ludendorff)”¹³

Apartenența României la NATO, participarea la menținerea păcii în multe regiuni ale lumii, manifestarea sa ca aliat de bază în Alianță, vin să argumenteze dorința de pace a poporului nostru și de a fi asigurate securitatea și siguranța națională. Suntem fideli păcii așa cum este normal să se întâmple cu un popor creștin care a avut de depășit multe obstacole în istoria sa zbuciumată.

Sunt regăsite în opinia românească despre război valori din zona teoriei științei militare și a practicii războiului.

Descrierea războiului cu un fenomen cu titlu deosebit, vital, o regăsim la Sun Tzu: “Războiul este o problemă de o importanță vitală pentru stat, domeniul vieții și al morții, calea care duce spre supraviețuire sau spre nimicire. E neapărat necesar să fie studiat temeinic.

Li Ch’uan: Armele sunt instrumente de rău augur. Războiul este o problemă serioasă: ne temem că oamenii n-ar trebui să pornească la război fără cugetarea pe care acesta o merită”¹⁴

România și când a fost parte angajată în război (uneori împotriva voinței poporului român) nu a urmărit scopuri de cucerire, ci să-și conserve valorile, pentru că așa cum spunea Sun Tzu: “Căci nu s-a văzut niciodată ca un război prelungit să fie convenabil vreunei țări”¹⁵

Foarte important, noi nu am dorit să producem rău sau distrugeri de vieți omenești sau valori materiale fiind și din acest punct de vedere în acord cu marele strateg citat anterior: “În război cea mai bună politică este să cucerești statul intact; distrugerea lui reprezintă ultima soluție.

E mai bine să capturezi armata inamică decât s-o nimicești; e mai bine să prinzi intacte un batalion, o companie sau o grupă decât să le nimicești.

Într-adevăr culmea priceperii nu este să reprezinte o sută de victorii într-o sută de bătălii”¹⁶

De altfel ideile împărtășite de poporul nostru și care am văzut că sunt o constantă în toată istoria noastră au mai fost întâlnite, fermecător formulate și

¹³ Hervé Couteau-Bégarie, *op.cit.*, p.82.

¹⁴ Sun Tzu, *op.cit.*, p.7.

¹⁵ Sun Tzu, *op.cit.*, p.17.

¹⁶ Sun Tzu, *op.cit.*, p.23.

de Erasmus: “Dar dacă, printre lucrurile omenești există vreunul de care trebuie să fugim cu orice chip, blestemându-l și respingându-l cu oroare, acela este fără îndoială războiul, decât care nu există nimic mai neligitim, mai dezastruos, mai plin de primejdii și cu urmări mai durabile, mai monstruos și mai total nedemn, de om, ca să nu spunem de creștin”.¹⁷

Căci nu s-a văzut popor să iubească războiul și să urască pacea, ci invers a fost din totdeauna. Se spune că, războinicul cel mai viteaz lupta cu sânge nu pentru a prelungi războiul, ci pentru a ajunge la pace.

În acest sens același Erasmus, spunea: “Cea mai mare parte a poporului detestă războiul și dorește pacea. Numai câțiva, a căror nelegiuită fericire atârnă de nefericirea publică doresc războiul”.¹⁸

Considerăm superfluu orice comentariu, de teama de a nu altera frumusețea tristă a acestui citat și mai mult decât atât, nu mai îndrăznim să mai dăm altul, care poate nu ar mai reuși să fie la cota relevanței acestuia, privind lumea în care trăim.

La finalul analizei noastre credem ca se impune o concluzie majoră: legile și principiile luptei armate rămân valabile în noile condiții în care evoluează lumea, iar poporul român, aflat sub garanțiile de securitate ale NATO, conectat la o nouă scară de valori, în care democrația și libertatea prevalează, își urmează propriul drum, având capacitatea de a răspunde provocărilor globalizării, proces atotcuprinzător în lumea de azi.

Bibliografie

- * * * *Doctrina Operațiilor Forțelor Terestre*, București, 2004.
- * * * *Implicații pentru România*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.
- * * * *Tratat de știință militară vol.1*, Editura militară, București, 2001.
- * * * *Tratat de știință militară vol.2*, Editura militară, București, 2001.
- * * * *Tratat de știință militară vol.3*, Editura UNAp, București, 2004.

BĂDĂLAN, Eugen, FRUNZETI, Teodor, *Asimetria și ideosincrasia în acțiunile militare*, Centrul Tehnico-Editorial al Armatei, București, 2004.

COUTEAU-BÉGARIE, Hervé, *Traite de strategie*, Editura Economica, Paris, 1999.

COUTEAU-BÉGARIE, Hervé, *Breviar de strategie*, Editura Sitech, Craiova, 2002.

¹⁷ Erasmus, *Despre război*, Editura Incitatus, București, 2001, p.7.

¹⁸ Erasmus, *op.cit.*, p.60.

- DEAC, Liviu Aron, IRIMIA, Ion, *Securitatea României la răscruce de mileniu*, Editura AISM, București, 2000.
- ERASMUS, *Despre război și pace*, Editura Incitatus, București, 2001.
- ILIE, Marin, *Reflectarea legilor și principiilor luptei armate în conducerea strategică a forțelor*, Editura Militară, București, 1997.
- ILIE, Marin, *Despre operațiile militare internaționale – Considerații*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
- ILIE, Marin, *Contextul geopolitic și geostrategic în care evoluează statul-națiune în secolul XX. Statul națiune în procesul integrării în mediul geopolitic și geostrategic contemporan*, Buletinul Academiei de Înalte Studii Militare, Editura A.I.S.M., București, 2002.
- ION, Gheorghe, *Procese și tendințe în mediul internațional de securitate la începutul mileniului trei*, Editura AISM, 2003.
- ION, Gheorghe, *Probleme globale ale securității internaționale*, Editura AISM, 2003.
- ION, Gheorghe, *Cadrul instituțional al securității informaționale*, Editura AISM, 2003.
- ION, Gheorghe, *Unele considerații privind impactul globalizării asupra securității naționale a României*, publicat în Revista Fundația Colegiului Național de Apărare, nr.2/2003.
- ION, Gheorghe, *Globalizarea și transferul de tehnologie*, Editura UNAp, 2004.
- ION, Gheorghe, *Efectele benefice și efectele indezirabile ale globalizării privind securitatea militară a României*, Editura UNAp, 2004.
- ION, Gheorghe, *NATO și interesele naționale ale României*, publicat în Revista Colegiului Național de Apărare nr.1/2004.
- IRIMIA, Ion, *Vulnerabilitățile României în era interdependenței*, în Sesiunea de Comunicări Științifice din 29-30 aprilie 2002, CSSM, Editura AISM, București 2002.
- MARIN, Vasile, *Geopolitica și noile provocări ale secolului XXI*, Editura Universității “Transilvania”, Brașov, 2004.
- MIHUȚ, Petru, *Provocări ale începutului de mileniu – Eseu politico-militar*, Editura ARTPRINT, București, 2002.
- MUREȘAN, Mircea, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura VĂDUVA, Gheorghe, Universității Naționale de Apărare, București, 2004.
- SOARE, Vasile, *Forțele speciale. Comandouri aeropurtate în acțiune*, Editura Ziua, București, 2002.
- SUN TZU, *Arta războiului*, Editura Antet XX PRESS, Filipeștii de Tîrg, Prahova.
- TOFLER, Alvin, *Război și anti-război*, București, 1995.